

ВИКОРИСТАННЯ РЕЙТИНГОВИХ ОЦІНОК ДЛЯ ПІДТРИМКИ ФІНАНСОВИХ РІШЕНЬ

Л.В. Мазник, канд. екон. наук, доцент

Національний університет харчових технологій

Для прийняття рішень щодо ефективного розміщення та збереження власних активів підприємствами, фізичними особами, проведення порівнянь між надійністю та ризикованістю різних фінансових установ важливо володіти інформацією, яка дозволяє впорядкувати розстановку пріоритетів та обрати інвестиційний фонд, банк, навіть країну для ведення бізнесу. Функцію корегування інформаційної асиметрії виконують рейтингові агенції, що визначають, наприклад, рейтинги кредитоспроможності як емітентів, так і їх цінних паперів. Саме на базі різноманітних рейтингів інвестори приймають рішення щодо купівлі, продажу, розміщення тих чи інших цінних паперів, відповідних змін у веденні бізнесу. Роль рейтингових агенцій значно зросла під час виникнення світової фінансової кризи, оскільки зниження рейтингів виявилось додатковим джерелом панічних настроїв та підсилювало кризові процеси. Рейтингова агенція – це юридична особа, яка надає професійні послуги на ринку цінних паперів та спеціалізується на визначенні кредитних рейтингів (рейтингуванні) та наданні інформаційно-аналітичних послуг, пов'язаних із забезпеченням діяльності з визначення кредитних рейтингів. Перші рейтинги цінних паперів були надруковані у 1909 р. Джоном Муді за результатами аналізу інвестицій у цінні папери залізничних компаній. З 1997 р. у Німеччині працює близько 15 національних рейтингових агенцій: BayRate, Coface-Groupe, Creditreform Rating, e-Ratingservice AG, Euler Hermes Rating, Gesellschaft für Mittelstands-und Arzterating, Rating-Allianz, Unternehmens Ratingagentur. У Японії також існує система рейтингування, створена наприкінці 1970-х рр. У 1985 р. створено три японських незалежних рейтингових агентства: Japan Credit Rating Agency, Japan Rating and Investment Information, Japan Bond Research Institute, а міжнародні агентства Standard&Poor's, Moody's та Fitch IBCA відкрили в Японії свої представництва. На теперішній час у світі існує ціла низка рейтингових агенцій, проте найбільшою популярністю користуються рейтинги, обчислені всесвітньо відомими фірмами Moody's Investors Service, Moody's, Standard&Poor's Corporation та Fitch Investors Service.

Рейтингові агенції складають рейтинги держав, муніципальні рейтинги та рейтинги конкретних цінних паперів. Рейтинги конкретних цінних паперів

поділяються на рейтинги короткострокові та довгострокові (схеми їх визначення суттєво різняться). Рейтинг конкретних цінних паперів враховує частку зовнішніх операцій у діяльності компанії; політичний клімат країни, де здійснюються такі операції; наявність і необхідність значних витрат компанії-емітента на обладнання для контролю за станом навколишнього середовища; надійність товарів і послуг компанії-емітента з позицій сприйняття їх ринком (наприклад, негативне сприйняття споживачами продукції тютюнових компаній); наявність у компанії-емітента пенсійних зобов'язань, не забезпечених реальними грошовими потоками; можливість виникнення трудових конфліктів у компанії-емітента (це може бути актуальним, наприклад, для авіакомпаній); облікова політика компанії-емітента.

Залежно від ризику несплати цінні папери розподіляються на такі класи (стандартна шкала рейтингів): 1) папери найвищої якості (highest quality); 2) папери дуже хорошої якості (very good quality); 3) папери хорошої якості (good quality); 4) папери середнього класу (medium grade); 5) папери нижчого та середнього класу (lower medium grade); 6) папери низької якості (poor quality); 7) спекулятивні папери (speculative); 8) папери найнижчої якості (lowest quality/default).

Рейтингова оцінка характеризує рівень спроможності емітента цінних паперів своєчасно та в повному обсязі виплачувати відсотки і основну суму за борговими зобов'язаннями відносно боргових зобов'язань інших позичальників, рейтингова оцінка цінних паперів емітента характеризує рівень спроможності позичальника (емітента) своєчасно та у повному обсязі обслуговувати зобов'язання за цінними паперами. Основний розподіл рейтингової шкали здійснюється за наступними класами: зобов'язання інвестиційного класу; зобов'язання спекулятивного класу; зобов'язання, що знаходяться у стані дефолту.

Оцінки рейтингових агенцій певною мірою впливають на фінансовий потенціал організації. Зниження рейтингу, наприклад, призводить не лише до підвищення вартості ресурсів, але і зниження обсягів залучених ресурсів внаслідок падіння попиту на емітовані цінні папери у зв'язку з підвищенням рівня їх ризику з точки зору інвесторів. Рейтингові агенції відіграють важливу роль в інвестиційному процесі та можуть забезпечити як успіх, так і невдачу компанії на ринку облігацій шляхом присвоєння певного кредитного рейтингу. Кредитний рейтинг – це міра, яка відображає кредитоспроможність приватної особи, підприємства, регіону чи країни, а також надійність цінних паперів. Такі рейтинги розраховуються на основі минулого і поточного фінансового стану об'єктів рейтингування, а також на основі оцінок їх власності та взятих боргів. Кредитний рейтинг являє собою незалежну суб'єктивну якісну оцінку, якою інвестори керуються при визначенні ступеня довіри кредиту і допомагає приймати рішення про здійснення інвестицій. Якщо кредитний рейтинг визначає рейтингова агенція – це його думка про кредитоспроможність об'єкта рейтингування загалом чи відносно його окремого боргового зобов'язання або іншого фінансового інструменту, що виражена у вигляді оцінки за шкалою кредитних рейтингів.

Основною функцією рейтингових агентств є надання об'єктивної і неупередженої інформації про об'єкт рейтингування (це може бути країна в цілому чи окрема компанія або навіть конкретна емісія цінних паперів). Популярність рейтингових агенцій обумовлена цілим рядом переваг як для емітентів цінних паперів, так і для інвесторів. У той самий час головна роль рейтингових агентств із позиції реалізації фінансових рішень полягає у наданні неупередженої та об'єктивної інформації інвесторам. Отже, можна стверджувати, що дії рейтингових агентств чинять як прямий, так і опосередкований вплив на прийняття фінансових рішень,

впливаючи як на обсяги фінансових ресурсів, що можуть бути залучені, так і на їх вартість.